

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

15. An in detractone detur parvitas materiae? Et inter alia, quæ pro praxi prædicta difficultas adducuntur, tandem quæritur, an sit mortale dicere in faciem, præsertim viro honorato conviciandi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

RESOL. XII.

An peccatum invidia ratione paruitatis materie sit aliquando tantum veniale? Ex part. 5. tract. 5. Resol. 67.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue nam licet inuidia ex genere suo peccatum sit mortale, tamen ratione leuitatis materie potest per accidens esse veniale; si enim quis doleret de aliqua re leui, in qua non posset proximum aquare, & que si ab eo auferretur, non esset illi magnum detrimentum, non diceretur peccare mortaliter. & ita docet Duallius in 2. 2. D. Thome tractat. de charitate quest. 12. circa finem & alij.

RESOL. XIII.

An quando ex leuibus indiciis quis temere, & voluntarie de proximo suspicatur, peccet mortaliter? Et in textu huius Resolutionis adducuntur conditiones, quas habere debet iudicium temerarium, vt sit peccatum mortale. Ex part. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 31.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Angelici Doctoris doctissimus interpres Franciscus Syluius in 2. 2. D. Thom. qu. 60. art. 3. qui citat Bannez, Aragon, & Salonium, & hanc sententiam sequuntur Sotus de iust. lib. 3. q. 4. art. 5. Molina de iust. tract. 4. disp. 17. num. 10. Medina de instruct. confess. lib. 1. cap. 14. §. 37. Villalobos in sum. 10. 2. tract. 14. diff. 19. n. 3. Turrianus in 2. 2. D. Thom. tom. 2. disp. 4. dub. 3. n. 7. & alij quando suspicio esset de graui scelere circa personam honestam, vt de heresi, de incestu cum matre, de prodicione ciuitatis, &c.

2. At contrariam sententiam tenendam esse puto, quam docet Ioannes de la Cruz in direct. pr. 8. qu. 1. dub. 2. concl. 2. qui citat Caietanum, Rosellam, Armillam, & Lopez. Idem tenent Taber de restit. in 4. sent. disp. 15. q. 3. disp. 5. c. 1. n. 10. Layman in Theol. mor. lib. 3. sect. 5. tract. 1. part. 2. c. 2. n. 6. Nauarra de restit. lib. 2. c. 4. n. 454. Caietanus in 2. 2. q. 60. art. 3. & in sum. ver. iudicium, cum aliis. Et ratio est, quia nullum iudicium citra certitudinem, est peccatum mortale, vt ait D. Thomas, sed ista certitudo tollitur non solum per dubitationem, qua in neutram partem declinat, sed etiam per suspensionem, & opinionem, quia etsi suspicio, & opinio vni parti magis adhaereat, non tamen id fit sine formidine alterius: ergo, &c. Igitur suspicio de re graui si non habet assensum firmum, nunquam erit peccatum mortale. Vnde ex his ego puto multos penitentes falsò, sed ignoranter se accusare de iudiciis temerariis; nam vt iudicium temerarium sit peccatum mortale, opus est vt efficiatur sine iudiciis sufficientibus. Secundò, ex plena deliberatione. Tertio, certò, & sine vlla formidine, qua omnia raro simul concurrunt in homine malè de proximo iudicante, & praesertim tertium requisitum, nam multi iudicant cum formidine alterius partis, & tunc non est iudicium temerarium mortale. Sed circa praesentem quaestionem vide praeter DD. citatos Tannerum in 2. 2. D. Thome disp. 4. q. 3. dub. 2. n. 39. Filiucium 10. 2. tract. 40. c. 1. n. 12. & seq. Lessium lib. 2. c. 29. Aub. 3. n. 16. Valentiam 10. 3. disp. 5. q. 4. punct. 7. Reginaldum in praxi tom. 2. lib. 24. c. 2. n. 26. & seq. & Ledesinam in summa tom. 2. tr. 8. c. 2. concl. 5.

RESOL. XIV.

An in iudicio temerario detur paruitas materiae? Et an sit peccatum mortale temere iudicare alterum esse spurium, vel filium Iudaei, aut illegitimum, &c. Ex part. 5. tr. 5. Ref. 68.

§. 1. **R**espondeo affirmatiue, vt quando quis temere iudicat de altero in re leuis momenti, non enim erit peccatum mortale, & ita docet Lessius lib. 2. c. 29. dub. 2. n. 14. vbi etiam docet non esse peccatum mortale temere iudicare alterum esse spurium, vel filium Dei illegitimum, quod etiam tenet Petrus Nauarra de restit. lib. 1. c. 4. n. 450. Azorius part. 3. lib. 13. c. 11. q. 4. & alij. Sed nouissime hanc sententiam refellit noster doctus Fidei quaesitor Ioannes Escobar tract. de puritate & Nobilitate probanda part. 1. q. 8. §. 2. n. 33. cum multis aliis, quia etsi praedictae qualitates, postquam homini in natuitate coherent, naturales sunt, nec possint ei imputari, tamen cum valde inter nos exultationem ledant, & infamiam notam iniurant, iudicium temerarium circa eas, non in re leui, sed in re grauissima proximum ledit, & apud omnes opinionem eius minuit. Verum ego puto vtramque sententiam probabilem esse, nisi forte per tale iudicium temerarium, proximum contemnas, aut infames, vt ab aliquo officio, aliòve bono consequendo iniquè impediatur, nam in hoc casu peccatum lethale adesset.

Sup. hoc lege doctrinam praecedentis. Ref.

RESOL. XV.

An in detractioe detur paruitas materiae? Et inter alia, que pro praxi praedicta difficultatis adducuntur, tandem quaeritur, an sit mortale dicere in faciem, praesertim viro honorato conuiciandi causa esse filium Clerici, natum ex adulterio, & similia? Ex part. 5. tr. 5. Ref. 69.

§. 1. **L**icet ex genere suo detractio sit mortalis, tamen ratione leuitatis materiae, in qua quis intendit famam alterius ledere, potest esse veniale, vt si ex industria aliquam paruum imperfectionem de aliquo narres, & ita tenet Lessius lib. 2. cap. 11. disp. 3. num. 11. Hinc narrare defectus veniales proximorum, non erit nisi veniale, nisi forte conditio personae talis esset, vt in ea huiusmodi defectus censeatur non leuis, sed magni momenti; vt si v. g. secundum aliquos diceret de viro graui, & religioso esse mendacem, & sepius mentiri; nam dicere illum senel, vel bis mentium, clarum est non esse mortale. Idem dicendum est ordinariè non esse lethale, reuelare defectus naturales (nisi inde aliquod notabile damnum sequatur) siue illi defectus sint animi, siue corporis; vt si dicas quempiam esse ignatum, parui iudicij & ingenij, siue esse caecum, gibbosum, &c. Et Petrus Nauarra lib. 2. cap. 4. num. 307. cum aliis idem censet dicendum esse in defectibus natalium; vt si quis dicat aliquem esse filium Clerici, natum ex adulterio, & similia; nisi forte propterea putaretur valde in animo eorum, quibus dicitur, contemnendus. Si tamen in faciem haec & similia, praesertim viro honorato, dicantur conuiciandi causa, erit peccatum mortale, quia censetur tunc non leuis, sed grauis contumelia; secus si vilis sit conditio, nisi forte grauem meorem putetur concepturus. Et tandem dicendum est non esse peccatum mortale, si in genere dicas aliquem esse superbum, auarum, iracundum, &c. quia haec nomina ordinariè non ita accipiuntur, vt sonent peccata mortalia, sed vt naturalem inclinationem,

clinationem, vel veniales defectus denotent; fieri tamen potest, vt ratione dignitatis personæ, de qua dicuntur, vel quia putantur accipienda pro grauibz vitiis, si in tali casu peccatum mortale.

RESOL. XVI.

An detractiones leues de aliquo possint peruenire ad damnum graue, sicut furta?

Et quid, quando aliquis per plures detractiones leues detrahitis pluribus personis?

Et quid est dicendum, quando detrahitur leuiter fama Petri, qui plures detractiones etiam leues ab aliis passus est, circa eandem materiam leuem; & quid, si circa diuersas materias leues apud eosdem auditores?

Et quid est sciendum, si in prædictis casibus detraçtio Petri sit apud Prælaturam?

Et quid vero, si omnes detractiones leues sint circa diuersas personas & quid apud eosdem auditores? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 17.

§. 1. **A**D hanc difficultatem morosam, & practicabilem sic Respondet Emin. Cardinalis Lugo de iust. tom. 1. disp. 16. sect. 3. numer. 46. Dubitari potest: An quod dictum est de furante parua sapius eidem, habeat etiam locum in eo, qui sapius detrahit eidem famam in rebus leuibz posse etiam per frequentationem, & repetitionem detractionum circa leuia perueniri ad peccatum mortale cum obligatione graui restituendi. De hoc nihil apud auctores inuenio. Sed consequenter idem cum proportione videtur mihi dicendum: Nam re vera per plures eiusmodi detractiones potest tandem proximus detrimentum graue in fama pati. Pinge enim simul ea omnia de proximo dici quo casu certum videtur, quod possit aliquando grauius lædi proximi fama apud auditores, si de eo plures defectus vel falsos, vel occultos dicas, quorum singuli leuiter famam læderent, plures tamen non leuiter lædunt.

2. Si ergo apud eosdem auditores non simul, sed cum interpolatione eadem dicas, facile vniuentur in eorum mente ea omnia, vt non aliter opinentur de proximo, cui detrahitur, quam si simul eadem audiissent, dixi si apud eosdem auditores dicas, si enim apud diuersos auditores, qui non ea facile communicabunt sibi inuicem dixisse, non videtur esse eadem ratio. Tunc enim apud singulos auditores proximus famam retinetur vel integram, vel ferè integram, atque ad eam non vniuentur leues illæ detractiones ad conficiendum aliquod graue detrimentum in famam. Vnde à fortiori nec esse graue nocuum, si leues illæ detractiones apud diuersos de eodem defectu leui multiplicarentur, quia semper apud singulos, & apud omnes fama leuiter solum maculata retineretur. Ita Lugo, qui ibidem postea §. 1. n. 52. rectè obseruat quid dicendum in materia famæ, quando aliquid per plures detractiones leues detrahit pluribus personis, sed singulis leuiter constat ex prædictis. Nam quoad hoc videtur esse differentia inter detractiones, & furta, quia licet quoad furta sint aliquando domini grauius, & rationabiliter iniuri propter periculum, quod imminet, ne multi ditari velint illo modo furandi leuia à singulis, & hoc modo singulis grauius lædi possint, si ea furta absque graui peccato semper repeti possint, in detractionibus tamen non videtur subesse illud periculum moraliter loquendo. Cum enim ex his detractionibus non capiatur lucrum quod alliciat homines ad eas procurandas; non timeatur moraliter loquendo tale periculum ex eo quod illæ non prohibeantur sub peccato graui. Vnde quando poenitens eiusmodi detractiones leues confiteretur, nunquam Confessarius interrogat de frequentia de-

tractionum ad iudicandum an perueniant ad materiam grauem propter coniunctionem detrimenti pluribus illati, & inter illos diuisi.

2. Et tandem §. 2. num. 52. optime obseruat quid dicendum sit quando detrahitur leuiter fama Petri, qui plures etiam leues detractiones ab aliis passus est. Si enim omnes illæ detractiones sint circa eandem materiam leuem, certum est, te non peccare grauius, cum per omnes illas non patiar Petrus detrimentum famæ nisi in materia leui. Si verò sint circa diuersas materias leues, sed apud diuersos auctores, qui eos defectus ad inuicem non communicabunt vt possit ex illis resultare tandem vna grauior existimatio contra Petri probitatem, non peccas etiam grauius, quia ad hoc Petrus apud omnes retinet suam famam ferè integram, & solum leuiter læsam. Denique si sint circa diuersas materias, apud eosdem auditores, aliquando poterit mortaliter peccare in illa detractione, v. g. si de eodem Petro apud Prælaturam varij dixerint varios defectus leues, poterit tandem multiplicatis delationibus circa res singulas leues Prælatus concipere aliquod graue de Petro, nempe esse negligentem, relaxatum parum obseruantem, & curantem de disciplina regulari, quæ si falsa sint, grauius læditur eius fama iniuste apud Prælaturam.

3. Quare vltimus detractor in hoc casu non est similis ei, qui ponit vltimum furtum leue, sed potius ei qui ponit vltimum vulnus leue, quod propter alia leuia vulnera præcedentia affert mortem Petro, alioquin sine illo vltimo vulnere non morituro. Nam sicut excessus damni, quod vulneratus patitur acceptæ illa vltimo vulnere supra id, quod eo non accepto patiretur, est grauis, nempe ipsa mors; sic excessus damni in fama, quod patitur Petrus posita tua vltima detractione supra id, quod ea non posita non patiretur, est grauis, nempe existimatio Prælati de eius negligentia, & inobseruantia habituali, & frequenti, quam estimationem adhuc non habebat, quare in his circumstantiis detraçtio tua non est censenda leuis, sed grauis, quia ob debilitatem contractam ex aliis lesionibus præcedentibus fama Petri lethaliter vulneratur tali detractione, sicut ob alia priora vulnera leuia accepta homo lethaliter vulneratur vulnere vltimo, & qui leui, vt supra explicuimus, in graui tamen casu contingit. Et hæc omnia docet Cardinalis de Lugo, ubi sup. quæ passim inuenies apud alios auctores; Et quia in praxi quotidiana sunt, illa in vtilitatem lectorum hæc adnotare volui.

RESOL. XVII.

Quid sit sciendum de tactibus, & osculis inter saluatis, an semper sint mortalia, vel in eis decur parua materia?

Et an confricatio leuiter partium obsecansum brutarum, & similia sit peccatum mortale? Ex part. 3. tr. 1. & Misc. 1. Ref. 90. alias 89.

§. 1. **C**ommunis sententia Doctorum affirmat esse peccatum mortale, tangere immediate alterius viri, aut femine verenda, quia id de se valde prouocat luxuriam, & commouet sensualitatem, & idem de tactibus, quibus quis immediate tangeret verenda propria; excusabuntur autem omnes prædicti tactus à peccato mortali, si fiant ex aliqua necessitate, aut ex leuitate animi, ita breuiter, vt non habeant periculum magnæ commotionis, & eodem modo excusantur à mortali qui tangeret verenda super vestem, non intenta vlla materia delectatione, quam sit illa quæ prouenit ex communiato. Alij verò tactus ex se, notabiliter commouentes sensualitatem, videntur etiam mortale, sicut oscula.